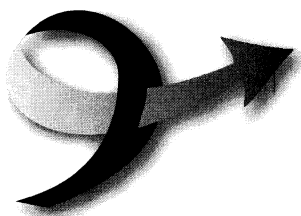


## Replik



**För att skapa en levande debatt tar vi emot repliker på alla debattartiklar.**

**Kontakta redaktionen om du vill skriva en debattartikel.**

Repliker skall kunna publiceras i nästkommande nummer. Ditt debattinlägg bör därför vara redaktionen tillhanda senast trettio dagar efter det att du erhållit det aktuella numret.

Walter Korpi och Joakim Palme:

### **Forskardebatt eller åsiktsutsläpp, fakta eller invektiv? Svar till Göran Brulin.**

GENOM SOCIOLOGINS HISTORIA vindlar en röd tråd, debatten om klassbegreppets relevans. Klassbegreppet är kontroversiellt därför att det riktar ljuset på intressekonflikter och fördelningskonflikter, sådant som en del hellre vill ha under mattan än i ljuset. I artikeln "*Klasspolitik och "nypolitik" under knapphet och globalisering: Åtstramning av välfärdsstater i 18 länder 1975 - 1995*" pekade vi på de cykliska förändringar man i ett långt tidsperspektiv ser i användningen av klassbegreppet inom sociologi och statsvetenskap. Från att ha varit centralt för Marx, Weber och Durkheim ställdes klassbegreppet under efterkrigstidens första år åt sidan, kom tillbaka ett par decennier senare, men är nu åter i onåd hos en del forskare. De som anser sig ha klättrat högst upp på jättarnas skuldror säger sig ha skådat klassernas död, andra närmare marken menar att medan klass var relevant fram till någon gång på 1970-talet har dess betydelse därefter blivit marginellt. Vår artikel skisserar en teoretisk utgångspunkt för klassanalys, och i en empirisk granskning visar vi ohållbarheten i den internationellt accepterade synen, att det knappast funnits några nedskärningar i västländernas välfärdsstater och att partipolitiken här inte längre spelat något egentlig roll. Av detta har Göran Brulin tagit anstöt. I hans inlägg (1/04) tar vi här bara upp det som är en direkt replik på vår artikel.

Vår teoretiska ansats pekar på att i analysen av fördelningskonflikter i västländerna är det fruktbart att utgå från vilka typer av maktresurser olika aktörer kontrollerar och kan använda för att, om så behövs, hävda sina intressen. Arbetsmarknaden tillsammans med demokratisk politik är de viktigaste arenor, som strukturerar fördelningskonflikterna och deras utfall. Vi använder

klassbegreppet för att genom en socio-ekonomisk indelning av yrken avgränsa positioner, där aktörernas resurser ger dem likartade möjligheter och begränsningar när det gäller handlingsalternativ i intressekonflikter. Inom sådana nominella kategorier kan delade begränsningar och möjligheter skapa vad man kan kalla en "situationens logik" som kan påverka valet av handlingsalternativ.

Grovt skisserat tar vår hypotes om klassanalysens fortsatta relevans för fördelningsutfall och politik fasta på två omständigheter. Dels gör situationens logik på arbetsmarknaden och i anställningsrelationer att vissa kategorier har större nytta av kollektivt handlande, dels har den politiska demokratins införande haft asymmetriska effekter på situationens logik på marknaderna och i politiken för olika klasskategorier. För aktörer med kontroll över ekonomiska resurser som ganska lätt kan koncentreras blir kollektivt handlande mindre viktigt, och de kan väntas föredra fördelning i marknadsprocesser, där främst ekonomiska resurser ger utslag. Humankapitalet bland de anställda är däremot svårare att koncentrera till enskilda individer. Den potentiella nyttan av kollektivt handlande kan därför antas vara störst för anställda, som har begränsade ekonomiska resurser och saknar högt specialiserad humankapital. Situationens logik kan väntas få dem att sluta sig samman i partier och fackföreningar för att genom kollektivt handlande via politiken försöka påverka förutsättningarna för och utfallet av marknadsfördelning.

Brulin har tagit så stark anstöt av vår klassanalys att han tappat förmågan att läsa innantill. Vi skrev: "Anställningsförhållanden karakteriseras i allmänhet av positivsummekonflikter ..." (s 49), och sade att de som anklagat maktresursansatsen för att se anställningsförhållanden som en nollsummekonflikt helt enkelt har fel (s 51). Detta illustrerades med ett citat från *Arbetarklassen i välfärdskapitalismen*, där den "historiska kompromissen" mellan kapital och arbete under 1930-talet beskrivs som delvis "en ekonomisk tillväxtstrategi i klassmotsättningarna syftande till att öka nationalprodukten så att "nollsummekonflikter" kunde vändas till "positivsummekonflikter" (not 15). Men ändå är Brulins huvudanklagelse att vår analys "utgår från att det egentligen råder en antagonistisk konflikt mellan samhällsklasserna" (s 13). Hans svårigheter att läsa innantill kommer fram på olika ställen.

Vi diskuterade de komplexa frågorna om arbetsgivarnas roll i välfärdsstatens utveckling, att man bör skilja mellan införande av program och deras senare utveckling samt mellan olika aspekter och institutionella typer av välfärdsstater. Vi pekade på att arbetsgivarna vanligen fördragit institutioner som lämnar stort utrymme för marknadslösningar, att deras förstahandsval synes vara en ganska begränsad form av välfärdsstat och att det är svårt att finna viktiga socialpolitiska reformer vars förkämpar de varit (s 51-42). Detta får Brulin till att enligt vår analys "motsätter sig näringslivets företrädare definitivt politiska

lösningar. Näringslivets företrädare vill på inga villkor ha välfärdsstatliga lösningar” (s 12).

Vi hävdade att massarbetslöshetens återkomst efter 1973 måste ses som en mycket viktig re-  
trätt för välfärdsstaten. Brulin skriver att vi här bortsett från de stora skillnaderna mellan USA och Västeuropa, som kom fram efter början av 1980-talet. Men vi visade dessa skillnader i Figur 1, som nästan täcker en helsida, något som Brulin tycks ha bortsett ifrån. USA har under efterkrigstiden aldrig haft full sysselsättning i europeisk bemärkelse men en arbetslöshet med trendlös variation på hög nivå. I Europa vi gått från full sysselsättning till massarbetslöshet. När det gäller elementen av klasskonflikt och partipolitik i denna utveckling hänvisade vi till en artikel av Korpi (“The Great Trough in Unemployment: A Long-Term View of Unemployment, Inflation, Strikes, and the Profit/Wage Ratio,” *Politics & Society*, 2002, s 365-426), som tyvärr föll bort från referenslistan.

Brulin förvränger vår teoretiska ansats, har ingen saklig empirisk kritik men slår fast vad han tror är sanningar. För att en debatt i tidskrifter med vetenskapliga anspråk ska vara meningsfull måste inläggen grundas på informerad analys och korrekt återgivande av de synpunkter man kritiserar. Utsläpp av åsikter bör begränsas till tidningarnas insändarspalter. Forskardebatt eller åsiktsutsläpp, fakta eller invektiv?

Här har redaktionen ett stort ansvar.



Göran Brulin:

**W**ALTER KORPI OCH JOAKIM PALME menar att jag har tagit anstöt av deras klassanalys, att jag förvränger deras teoretiska ansats, inte har någon saklig empirisk kritik men slår fast vad jag tror är sanningar. De menar vidare att redaktionen borde låtit bli att ta in min debattartikel eftersom "Utsläpp av åsikter bör begränsas till tidningarnas insändarspalter". Deras uppskruvade tonläge, tror jag säger mer om dem än om mitt debattinlägg.

Jag kan garantera dem att jag inte har tagit anstöt av deras klassanalys. Vad jag försökt säga är att den inte övertygar eftersom leden fram till effekterna på välfärdsarrangemangen är så många och långa att inte ens traditionella positivister borde känna sig övertygade, garbage in garbage out. Gunnar Myrdal framhöll många gånger att det bör finnas en medveten värdestyrning i all samhällsforskning, inte minst i analysen av välfärdsstaten. Walter Korpi och Joakim Palme undviker till varje pris att medge att deras artikel är fylld av värderingar utan låtsas att de gör en analys grundad på empiriska fakta. Om välfärdsstaten skall överleva, vilket jag tycker är oerhört viktigt, tror jag, i linje med Myrdal, att samhällsforskningen måste undvika att ge primat åt vissa analytiska perspektiv, klassanalysen t.ex., och istället utgå från en diskussion om möjliga praktiska lösningar. Men tyvärr har hans typ av pragmatism aldrig fått ett särskilt stort genomslag i svensk samhällsforskning. Allra minst har genomslaget varit i svensk välfärdsforskning.